

**ОТСТЪПЛЕНИЕТО ДНЕС.
ЕКЛЕЗИОЛОГИЧЕСКИ АСПЕКТ:
ДУХОВНАТА АВТЕНТИЧНОСТ –
ИЗТОЧНИК НА КАНОНИЧНОСТ**

София, 27.VII/9.VIII.2000 г.
Вмчк и целител Панталеимон,
Свв. Седмочисленици,
преп. Герман Аляскински

Драга в Господа N.,
Божията милост да бъде с Вас!

Благодаря Ви за писмото, за информацията във връзка с междуконфесионалния семинар в Шумен на 23 май (н.ст.) т.г. Вашите наблюдения са поредно потвърждение – макар и не толкова силно и ярко – на факта, че *истината на Православието не може да се съхранява външно, формално, декларативно, «политически»*. Прекратяването на членството в Световния съвет на църквите си остава един крайно ограничен, конюнктурен, безлик църковно-административен акт, ако не бъде по-

следван от едно наистина *съборно осъждане на икуменизма въз основа на сериозен богословски анализ и съборна църковна оценка на неговата същност*. Православието не търпи категорията «външна правилност», откъсната от пълнотата на истината, от духа, от вярата, от живота, от съборната съвест на Църквата. Ето тук може би е тъмната същина на отстъплението днес: под могъщия напор на съвременната антихристиянска цивилизация – с всичките ѝ възможни измерения, равнища и движещи сили – сред самите православни се губи или силно се разкривява усетът за Православие, в душите на епископи и свещеници грозно пъплят раковите разсейки на хладина, безчувствие, безразличие и пренебрежение към Православието или на преливащи от интелектуално самочувствие пориви за неговото «преосмисляне», «актуализиране», «модернизиране»; вследствие на това расте разностепенното отчуждаване от духа на Православието на огромно мнозинство епископи, на голяма част от духовенството и богословските кадри на т.нар. официални поместни църкви. Резултатът от този процес динамично прелива в целия спектър от фолклорно-битовата карикатура на Православието през разноликия ревизионистичен патос за неговото «осъвременяване» до напълно съзнателното му подкопаване и рушене на най-високо църковно-административно и богословско равнище, потуляно понякога и под мас-

ката на църковно-политически «традиционализъм». От тази гледна точка икуменизъмът е преобладаващ, глобален по обхват, но далеч не единствен израз на отстъплението днес. Така че *нашата цел е не просто «да се върне старият календар» или «да се излезе от ССЦ», а да се съхраним в тази духовна автентичност, в тази свещена пълнота на Православието, която поражда, храни и изпълва цялото църковно учение, традиции, обичаи, оплодява и осмисля цялата зрима структура на Църквата с нейната каноничност и официалност.* Обратната тенденция виждаме у апологетите на официалното православие: те сочат каноничността и официалността като самодостатъчна и безусловна гаранция за автентично Православие и като върховен критерий за неговото единство. Обаче добросъвестните сред тях не могат да не забележат, че зад фасадата на каноничността и официалността Православието днес в световен мащаб усилено се руши и едновременно с това се подменя с един уродлив двойник, с едно ново формално, «институционно» или «земно», прекроено «според стихийте световни, а не според Христа» «Православие» (срв. Кол. 2:8). И йерарсите на официалните поместни църкви не противостоят целенасочено и организирано на този процес. Наистина това «Православие» понякога си служи напористо със свещения език на автентичното Православие като с възвишена, но *неангажираща*

екзистенциално духа, ума, съвестта богословска метафора. Ето как категорията «правилност» противоестественно се разпада, губи вътрешната си достоверност и става метафорично покривало на едно несъвместимо с нея съдържание. Ще се опитам да поясня казаното с конкретен пример. Висш православен йерарх не само че не разпространява икуменически или новообновенски идеи, но организира публично изгаряне на книги, съдържащи такива идеи. В същото време този йерарх години наред скандализира обществеността в съответния град с хомосексуални прояви. Ще кажете, това не е въпрос на вероизповед, това са лични грехове, заради които не бива да осъждаме. Да, така е, наистина не бива да осъждаме. Но ако един архиерей върши такъв грях и невъзмутимо продължава да извършва и да преподава светите Тайнства на самия себе си и на християните, това не е просто негов «личен грях»; подобно дръзко и кощунствено поведение неминуемо *подлага на дълбоко съмнение православноста на възгледите на такъв един йерарх за вярата и спасението*. Ето че веровите убеждения отвъд установен предел трудно могат да се «дестилират» в чист вид, независимо от духовното и нравственото състояние на човека. Подчертавам това с важната уговорка, че с тези две категории – вероизповед и духовно-нравствено състояние – трябва да се борави изключително отговорно, с мирогледно-духовен

и с пастирски усет за предела; в никакъв случай не бива те безсъвестно и безразборно да се подменят една с друга с нечистоплътната цел да бъде опозорен и охулен противникът. Впрочем в разглеждания случай намира силно смущение и съмнение в искреността и в православноста на убежденията и действията на ръководния орган на съответната поместна църква, който дълго мълчи, крие истината, служи си съборно с фалш и лъжа, за да «опази» авторитета на каноничната църковна власт. *Нима е възможно да се постъпва неканонично в името на каноничността? Може ли лъжата да бъде съборно одобрено средство, с което да се съхрани авторитетът на църковната истина?*

Не бива да забравяме, че духовната автентичност на Преданието, на учението, на обичаите в Църквата е източник на каноничността и официалността, а не каноничността и не официалността сами по себе си са източник на тази духовна автентичност. Впрочем тези категории не би трябвало да са във взаимно противоречие. Ала тъкмо разграждащото разместване, пропускане и противоречие между тях характеризира основната насока на отстъплението сред православните в наши дни. Духоносните църковни отци, православната йерархия и вярващите, на които тя служи и които ѝ поверяват административната власт в Църквата, съставят тази изначална структурна

църковна единица, която е носител на тайнственото единство на небесно-земната Църква, т.е. на единството на Христа с Неговото Тяло – Църквата, на вярващите с техните пастири, на поместното с вселенското и на вечното с временното. Тъкмо в този смисъл нашето усилие да пребъдем в пълнотата на Православието, усилието ни да пребъдем в Съборната Църква, която по думите на св. Максим Исповедник е правилното и спасително изповядване на вярата в Бога, цели запазването на тази цялост, която, съединена с връзките на благодатта и любовта, изтъква сърцевината на Православието, на истинското Тяло Христово.

Ваш смирен в Христа молитствувател:
† епископ Фотий

*Писмо до абсолвентка по специалност «Бого-
словие» в Шуменския университет, публикувано
в сп. «Православно слово» в № 2, 2002 г., с. 21–22.*